

TEXNOLOGIYA FANINI O'QITISHNING ZAMONAVIY DIDAKTIK METODLARI

Hojimatova Mahabbathon Xoldarovna

Andijon viloyati, Izboskan tumani

26-maktab Texnologiya fani 1-toifali o'qituvchisi

Annotatsiya : Ushbu maqolada texnologiya fanining vazifalari va o'qitish usullari haqida fikr yuritilgan. Undan tashqari ushbu fandan ko'zlangan maqsad hamda o'quvchi yoshlarga fanning tasiri haqida so'z ketadi. Bu fanni o'rganish davomida o'quvchi yoshlari hayotida sodir bo'lajak har qanday tasodifiy hodisalarga tayyorlov ko'zda tutilgan.

Kalit so'zlar : Texnologiya, jismoniy mehnat, aqliy mehnat, aktiv faoliyat

Аннотация: В этой статье рассматриваются задачи и методы преподавания науки о технологиях . Кроме того, речь идет о цели этой дисциплины, а также о влиянии науки на учащуюся молодежь . В ходе изучения данной дисциплины предусматривается подготовка к любым случайным событиям, которые произойдут в жизни учащейся молодежи.

Ключевые слова: техника, физический труд, умственный труд, активная деятельность

Abstract: This article discusses the tasks and methods of teaching the science of technology. In addition, we are talking about the purpose of this discipline, as well as the impact of science on young students. During the study of this discipline, preparation is provided for any random events that will occur in the life of students.

Keywords: technique , physical labor , mental labor , active activity

KIRISH

Mamlakatimizda ta'lim sohasida olib borilayotgan yangilanish, modernizatsiya jarayoni uzluksiz ta'lim tizimining barcha bo'g'inlari jumladan, oliy ta'limda ham

zamon talablariga javob bera oladigan yetuk mutaxassislarni tayyorlash, ularda yangi bilim va ko'nikmalarini shakllantirishni, o'z ustida ishlash, zamonaviy texnologiya yutuqlaridan maqsadli foydalana olish mahoratini oshirishni taqozo etmoqda. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini hozirgi kun talablari asosida tayyorlashda "Texnologiya va uni o'qitish metodikasi" fani ham ustuvor vazifalarni bajarishda salmoqli o'rinni egallaydi. Mazkur fan orqali bo'lajak mutaxassis o'qituvchilar fanining asosiy ilmiy – nazariy va amaliy natijalariga asoslangan holda o'quvchilarga mehnatsevarlik, intizom, masuliyat, burch xissi, ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish malakasiga ega bo'ladilar. Mehnat ta'limi o'qituvchilarini pedagogik psixologik bilimlarni maktab o'quvchilarida umummehnat, kasb tanlashga yo'llash va umumkasbiy ko'nikma va malakalarni shakllantirish jarayonida tadbiriq etish; pedagogik-psixologik bilimlar, bevosita tanlangan sohalarga va yangi pedagogik, axborot texnologiyalari asosida metodik muammolarni hal etish; mehnat ta'limi o'quv ustaxonalarini talab darajasida jixozlash va uni nazorat; maktablarda mehnat ta'limi darslarini o'qitishni samarali tashkil etish hamda uni amalga oshirish metodikasini o'rgatishdan iborat. Barkamol shaxs tarbiyasida, albatta, mehnat ta'limining alohida o'rni bor. Ushbu o'quv fani o'quvchilarda aqliy va jismoniy mehnat turlari, mehnat jarayonlari haqida keng tushuncha hosil qilish, mehnatga oid ko'nikma va malakalarini rivojlantirish kabi ta'limiy maqsadlarga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR SHARHI

O'qitish usullari ma'lum o'quv vositalari (didaktik vositalar) bilan birlikda qo'llaniladi. Ular ko'pincha o'quv va ko'rgazmali qurollar, namoyish qurilmalari, texnik vositalar va boshqalarni anglatadi. biroq, "O'quv vositalari" yanada kengroq ma'noga ega ekanligini yodda tutish kerak. Bunday holda, ularning barchasi ta'lim maqsadlariga erishishga yordam beradi. Biz birinchi qiymatga e'tibor qaratamiz. Didaktik vositalar – bu sensorimotor stimullar bo'lib, ular o'quvchilarning his-tuyg'ulariga ta'sir qiladi va ularga dunyoni bevosita va bilvosita bilishni osonlashtiradi. Ular usullar singari, o'quv, ta'lim va rivojlanish funktsiyalarini bajaradilar, shuningdek, talabalarni rag'batlantirish, o'qitish faoliyati, shuningdek boshqarish va nazorat qilish vositasi bo'lib xizmat qiladilar. G'arbiy nemis olimlari R. Fush va K. Krolning fikricha, didaktik vositalar,

xususan audiovizual vositalar motivatsion, axborot (ma'lumot uzatish), o'quv jarayonini boshqarish, optimallashtirish kabi funktsiyalarni bajaradi.

O'quv vositalari o'quv xonalari va ularning axborot-fan muhitini jihozlashning majburiy elementi, shuningdek har xil turdagi va darajadagi maktablarning o'quv-moddiy bazasining eng muhim tarkibiy qismidir. O'qitish vositalariga turli xil moddiy ob'ektlar, shu jumladan o'quv maqsadlari uchun sun'iy ravishda yaratilgan va o'quv va o'quv jarayoniga o'qituvchi va talabalar faoliyatining vositasi va vositasi sifatida jalb qilingan ob'ektlar kiradi. "Ta'lim vositalari" atamasi ekvivalentlarga mos keladi: "O'quv uskunalari", "o'quv-vizual va o'quv qo'llanmalari", "didaktik vositalar" (Беспалько В.П 1995).

Ilmiy adabiyotlarda "faollashtirish" tushunchasini talqin qilishda turli xil tadqiqot yondashuvlari ko'rsatilgan. Ba'zi olimlar o'qitishning faollashuvini o'qituvchining uni tashkil etish shakllari va usullarini takomillashtirish faoliyati bilan aniqlaydilar (yu. K. Babanskiy, R. G. Lemberg, I. ya. Lerner, R. A. Nizomov); boshqalar, shu munosabat bilan, o'quvchilarning imkoniyatlarini ta'kidlaydilar (A. M. Matyushkin, M. I. Mahmutov, M. N. Skatkin); boshqalar - boshqaruv funktsiyalarini talabalar faoliyati bilan mutlaqlashtirish(L. P. Aristova, N. D. Nikandrov, G. I. Shchukin); to'rtinchisi-o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar imkoniyatlarini ta'kidlaydi (A. X. Arenova, S. Qodirov, Sh.Sharapov, A. Miraliyev).

Didaktika ta'limni, birinchi navbatda, ta'lim bilan birlikda ijtimoiy faoliyatning maxsus turi (uning ijtimoiy mohiyatini hisobga olgan holda) nafaqat ilmiy o'rganish ob'ekti sifatida, balki protsessual va mazmunli tomonlarning birligi bilan tavsiflangan yaxlitlik sifatida ko'rib chiqadi.ilmiy asoslangan qurilish ob'ekti sifatida. Didaktikaning vazifasi pedagogik faoliyat va o'quv jarayonini o'zgartirish va takomillashtirishni o'z ichiga oladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, o'rganish didaktika oldida ikki jihatdan - o'rganish ob'ekti va qurilish ob'ekti sifatida ishlaydi. Birinchisi, u pedagogikaning ilmiy va nazariy funktsiyasini amalga oshirganda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ob'ektlar tarkibiga ko'ra o'quv vositalari ikki guruhga bo'linadi.

1. Moddiy o'qitish vositalari. Bular darsliklar, qo'llanmalar, jadvallar, maketlar, modellar, o'quv-texnik vositalar, xonalar, mebellar, o'quv-laboratoriya uskunalari, jadvallar, vizualizatsiya vositalari va boshqalar.

2. Ideal o'quv vositalari. Bular chizmalar, shartli diagrammalar, diagrammalar, san'at asarlari, nutq, yozuv va boshqalar.moddiylashtirish - vositalar mavhum belgilar shaklida taqdim etiladi. Verbalizatsiya-vositalar nutq taqdimoti shaklida taqdim etiladi.

NATIJARLAR VA MUHOKAMALAR

Moddiy va ideal o'quv vositalari bir-birini to'ldiradi. Moddiy o'quv vositalari aks holda didaktik vositalar deb ataladi. Didaktik vositalar ko'pincha hissiy modallik bo'yicha tasniflanadi (qaysi sezgi organlari va ma'lumot berish usullari orqali ularning o'quv jarayoniga ta'siri sodir bo'lishiga qarab). Shu asosda didaktik vositalarni vizual, audio, audiovizual, simulyator va universalga bo'lish mumkin.

Faoliyat mavzusiga ko'ra o'quv vositalari ikki guruhga bo'linadi.

1. O'qitish vositalari. Masalan, namoyish eksperimentining uskunalari. O'qituvchi bunday vositalardan o'quv materialini tushuntirish va mustahkamlash uchun foydalanadi.

2. O'qitish vositalari. Masalan, laboratoriya ustaxonasining jihozlari. Bunday vositalardan talaba yangi bilimlarni o'zlashtirish uchun foydalanadi (Сластенина В.А. Педагогика. М. 2002)

O'qitish vositalari o'rganish ob'ektini tavsiflash, o'rganish mavzusini ajratib ko'rsatish va uni o'zlashtirish uchun taqdim etish imkonini beradi. Ular darslik, o'qituvchining so'zi, vizualizatsiya vositalari, texnik o'quv vositalari kompyuter va tarqatma o'quv materiallari. Ushbu vositalardan foydalanib, biri ikkinchisini to'ldirishi uchun siz yuqori o'quv natijasiga erishishingiz mumkin.

O'qitish texnologiyasi (pedagogik texnologiya) - bu oldindan belgilangan xususiyatlarga ega didaktik jarayonlarni yaratish uchun maqbul tizimlarning printsiplari va rivojlanishini aniqlaydigan didaktik yo'nalish.

Ta'lim texnologiyasining ta'rifiga asoslanib, biz ishlab chiqilishi kerak bo'lgan o'quv loyihasining asosiy tarkibiy qismlarini ajratamiz:

- ta'limni maqsadli belgilash;

- o'quv materiallari va o'qitish usullarini ishlab chiqish va tayyorlash;
- o'quv natijalarini joriy va yakuniy baholash va tuzatish uchun materiallarni ishlab chiqish.

Ta'limni texnologiyalashtirishda maqsadlarni belgilash hal qiluvchi ahamiyatga ega. Har qanday fan bo'yicha o'qitishning diagnostik maqsadi shundan iboratki, o'quv maqsadlari o'qituvchi, kompyuter yoki mutaxassis tomonidan tekshirilganda ularning shakllanish darajasi bilan aniqlanishi va o'lchanishi mumkin bo'lgan o'quvchilarning xulq-atvorining tavsiflovchi atamalarida shakllanadi (Педагогика и психология высшей школы. 2002).

Ta'lim maqsadlarining toifalari: bilim, tushunish, qo'llash, tahlil qilish, sintez.

Har bir yangi toifa yuqori assimilyatsiya darajasini anglatadi. O'quv maqsadlarini bunday shakllantirish o'qituvchiga maqsadlarni instrumental, diagnostik ravishda belgilashga imkon beradi. Talaba taqqoslaydi, ta'kidlaydi, tavsiflaydi, takrorlaydi, qo'llaydi va hokazo. har bir o'quv materialini bunday o'quv ishlov berish bilan (masalan, rus adabiyoti) kuzatish mumkin emas va bu yondashuvning muammoli tomoni. Agar maqsadlar ijodiy bo'lsa, ularni aniq tashxis qo'yilgan belgilarda tasvirlash qiyin. Shuning uchun mualliflar reproduktiv maqsadlarning tavsifini va mavzuga qarab standartlashtiradilar; shu bilan birga, ijodiy xarakterdagi maqsadlarni tavsiflashda ma'lum darajada noaniqlik bilan yarashish tavsiya etiladi.

O'qitish texnologiyasi maqsadlarga erishish va to'liq o'zlashtirish uchun mo'ljallangan. O'quv maqsadlariga erishish o'qituvchi uchun o'quv materiallarini tayyorlash va o'quv jarayonining tabiati bilan belgilanadi. Yakuniy baholarning izchilligi har bir talabaga tushuntiriladi.

Texnologiya darsi didaktikaning umumiy qonunlari, tamoyillari va qoidalariga bo'ysunadi. Shu bilan birga, tan olish kerakki, bu juda o'ziga xos dars bo'lib, uning xususiyatlari va ta'limning boshlang'ich bosqichidagi boshqa darslardan ba'zi tub farqlar haqida gapirishga imkon beradi. Keling, ushbu xususiyatlarning asosiylarini qisqacha tavsiflaymiz.

1. Texnologiya darsida bolalar bir vaqtning o'zida ikkita faoliyat turiga kiritiladi: mehnat va ta'lim. Ushbu faoliyatning har biri o'ziga xos motivatsiya va maqsadga, o'ziga

xos naqshlarga, maxsus tuzilishga va tashkilotga ega. Darsda ushbu tadbirlar bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, o'quv va mehnat harakatlari va operatsiyalarining murakkab majmuasini shakllantiradi va bir-biriga o'zaro ta'sir qiladi. Texnologiya darsining turli bosqichlarida u yoki bu faoliyat dominant rol o'ynashi mumkin. Talaba uchun eng muhim narsa ish joyini yaqinlashib kelayotgan ishlarga tayyorlashdir: asboblarni qulay va xavfsiz joylashtirish, materiallarni to'g'ri tanlash va boshqalar; u asosiy e'tibor va kuchni qayta ishlanadigan materialning xususiyatlarini o'rganishga yoki o'qituvchining har qanday texnologik jarayon haqidagi hikoyasiga yoki kerakli hisob-kitoblarni bajarishga yo'naltiradi. Doimiy ravishda bir faoliyat turidan ikkinchisiga o'tish orqali talaba darsdagi ishining umumiy ipini, uning mantig'ini yo'qotmasligi, maqsadga izchil intilishi kerak. Bu yosh talaba uchun juda qiyin vazifa. Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, texnologiya darsida bolalarni o'z ichiga olgan faoliyat ikki xil faoliyat turining xususiyatlari va fazilatlarini birlashtiradi va uni to'liq o'quv va mehnat faoliyati deb atash mumkin. Bu texnologiya darsining boshqa barcha xususiyatlari va o'ziga xos xususiyatlarini oldindan belgilab beradi.

2. Darsning maqsadining ikki birligi texnologiya darsining asosiy xususiyatidir. Bolalarning darsdagi mehnati kattalar bajaradigan ish emas. O'qituvchi bolalarni darsdagi mehnat jarayoniga kiritadi, ya'ni bu o'quv va mehnat jarayoni. Bunday jarayondagi har bir faoliyat turi o'zining yakuniy natijasiga qaratilgan, bu faoliyatning maqsadi. Mehnat faoliyati uchun bu o'ziga xos mehnat mahsulotidir: bolalar ishlab chiqarish bilan shug'ullanadigan mahsulot yoki biron bir xizmat. Ushbu mahsulotni olish ushbu darsda ularning mehnat faoliyatining asosiy maqsadi hisoblanadi. O'quv faoliyati boshqa maqsadga ega - bolalarning mehnat mazmuni bilan bevosita bog'liq bo'lgan ma'lum miqdordagi bilimlarni, ham politexnika, ham umumiy xarakterni o'zlashtirish; murakkab va oddiy mehnat ko'nikmalarini o'zlashtirish; ba'zi ko'nikmalarni mustahkamlash va ularni mahorat darajasiga etkazish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda ushbu maqsadlardan qaysi biri muhimroq ekanligini aniqlash mumkin emas. Bolalar uchun ularning mehnat faoliyati natijasi (ma'lum bir mehnat mahsuloti) yanada jozibali, shuning uchun yanada mazmunli. Aynan u ularning mehnat

va o'quv faoliyatini ko'proq rag'batlantiradi, ushbu murakkab faoliyatning dominant motivlarining paydo bo'lishiga hissa qo'shadi, ayniqsa mehnat mahsuloti qiziqarli, g'ayrioddiy, yorqin, ko'ngilochar, chiroyli bo'lsa; agar bola mahsulotni qaerda va qanday ishlatishni bilsa, uning ishidan qanday foyda bor.

XULOSA

1. Беспалько В.П. Педагогика и перспективные технологии обучения. М.: ИРПО, 1995. 332 с.

2. Сластенина В.А. Педагогика. М. Издательский центр Академия, 2002. 576 с.

Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие. - Ростов н/Д: Феникс, 2002. - 544 с.

3. Харламов И. Ф. Педагогика: Учеб. пособие. - 4-е изд., перераб. и доп. - М: Гардарики, 2000. - 519с.

4.. Подласый И.П. Педагогика, Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: в 2-х кн. - М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2000. - Кн. 1: общие основы. Процесс обучения. - 576 с.

5. Иванов Д.А. Компетенции и компетентностный подход в современном образовании. - Завуч. Журнал. - № 1- 2008. - С. 8-11.

6. Голубева Л.В., Чегодаева Т.А. Анализ урока: типология, методики, диагностика. - Волгоград: Учитель, 2007.

7. Конышева Н.М. Методика трудового обучения младших школьников: основы дизайнобразования. - М.: Академия, 1999.